

Briselē, 2022. gada 8. martā
(OR. en)

6988/22

LIMITE

JUR 149
ECOFIN 203
DROIPEN 28
CRIMORG 28
COTER 66
CODEC 251
IA 23
FISC 64

**Starpiestāžu lieta:
2016/0239 (COD)**

JURIDISKĀ DIENESTA ATZINUMS ¹

Temats: Priekšlikums – Eiropas Parlamenta un Padomes Regula par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai:

- ierosināto lielu skaidras naudas maksājumu ierobežojumu saderība ar pamatbrīvībām un ar euro banknošu kā likumīga maksāšanas līdzekļa statusu Savienībā

I. IEVADS

1. Komisija 2021. gada 20. jūlijā nāca klajā ar priekšlikumu Regulai par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai ("priekšlikums") ².

¹ Šajā dokumentā iekļauti juridiski atzinumi, kas ir aizsargāti saskaņā ar 4. panta 2. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 1049/2001 (2001. gada 30. maijs) par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem un kurus Eiropas Savienības Padome nav publiskojuši. Padome patur visas likumīgās tiesības attiecībā uz jebkuru neatļautu publikāciju.

² COM(2021) 420 final.

2. Priekšlikuma mērķis *inter alia* ir ieviest ierobežojumus lieliem skaidras naudas maksājumiem. Jo īpaši tā 59. pantā ir izvirzīta prasība, ka personas, kas tirgojas ar precēm vai sniedz pakalpojumus, drīkst pieņemt vai veikt maksājumus skaidrā naudā tikai līdz summai 10 000 EUR apmērā vai līdzvērtīgai summai nacionālajā vai ārvalstu valūtā, taču dalībvalstis var pieņemt vai turpināt piemērot zemāku robežvērtību.
3. Diskusijās Padomes darba sagatavošanas struktūrās tika izvirzīti jautājumi par šā ierobežojuma saderību ar euro banknošu un euro monētu kā likumīga maksāšanas līdzekļa statusu Savienībā un ar ES Pamattiesību hartu ("Harta").
4. Šajā atzinumā pēc Finanšu atašeju darba grupas 2021. gada 26. novembra pieprasījuma sniegtas atbildes uz šiem jautājumiem.

II. JURIDISKAIS KONTEKSTS UN FAKTISKIE APSTĀKLI

a) *Priekšlikums*

5. Priekšlikuma pamatā ir LESD 114. pants, un tā mērķis ir izveidot vienotu ES noteikumu kopumu pasākumiem, ar ko apkaro nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un teroristu finansēšanu (1. pants).
6. Tādējādi tas ir daļa no plašākas priekšlikumu paketes, kas ietver arī priekšlikumu Direktīvai par mehānismiem, kas dalībvalstīm būtu jāievieš, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko atceļ Direktīvu (ES) 2015/849³, priekšlikumu Regulai, ar ko izveido Iestādi nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanai⁴, un priekšlikumu pārstrādāt Regulu (ES) 2015/847, ar ko izsekojamības prasības attiecina uz kryptoaktīviem⁵.

³ COM(2021) 423 final.

⁴ COM(2021) 421 final.

⁵ COM(2021) 422 final.

7. Šī priekšlikumu pakete ir turpinājums ilgstošai Savienības politikai, kas tikai aizsākta ar 1991. gadā pieņemto pirmo ES direktīvu par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu, ar mērķi novērst un apkarot nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un teroristu finansēšanu. Pēdējo trīsdesmit gadu laikā tās tvērums un būtība ir pakāpeniski paplašinājusies, vienlaikus attīstoties starptautiskajiem standartiem un palielinoties finanšu noziegumu sarežģītībai.
8. Šīs politikas izstrādes procesā ES likumdevējs 2015. gadā norādīja, ka "*lielu naudas summu maksāšana skaidrā naudā ir ļoti riskanta saistībā ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un teroristu finansēšanu*"⁶, un attiecīgi uz preču tirdzniecībā iesaistītām personām, kad tās, tostarp izmantojot saistītus maksājumus, veic vai saņem maksājumus skaidrā naudā, kuru apmērs ir 10 000 EUR vai vairāk, attiecināja prasības par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas apkarošanu. Tomēr šīs prasības neparedzēja tiešu aizliegumu izmantot skaidru naudu maksājumiem, kas pārsniedz šo robežvērtību.
9. Turpmākās norises Komisijas ieskatā attaisnoja stingrāku pieeju. Proti, priekšlikumam pievienotajā ietekmes novērtējumā ir norādīts – tas, ka skaidras naudas izmantošana joprojām ir galvenais iemesls ziņojumiem par aizdomīgiem darījumiem finanšu sistēmā, norāda uz riskiem, kas ir saistīti ar skaidru naudu; tomēr kriminālvajāšanas gaitā ir grūti pierādīt saikni starp skaidru naudu un noziedzīgām darbībām⁷.

⁶ 6. apsvēruma Direktīvā (ES) 2015/849 (2015. gada 20. maijs) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 684/2012 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/60/EK un Komisijas Direktīvu 2006/70/EK ("Ceturrtā direktīva par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu"), OV L 141, 5.6.2015., 73. lpp.

⁷ Komisijas dienestu darba dokuments, Ietekmes novērtējums, kas pievienots nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas paketei, SWD(2021) 190 final ("Ietekmes novērtējums"), 114. lpp.

10. Pašlaik 19 dalībvalstis ir ieviesušas vai ievieš ierobežojumus skaidras naudas maksājumiem diapazonā no 500 EUR Grieķijā līdz 10 300 EUR Čehijā, un šo ierobežojumu vidējā vērtība ir aptuveni 4500 EUR ⁸.
11. Tomēr Komisija norāda, ka atšķirīgie valstu noteiktie ierobežojumi vājina valsts noteikto skaidras naudas robežvērtību efektivitāti, jo nelikumīgas darbības no dalībvalsts ar skaidras naudas maksājumu ierobežojumiem tiek pārvietotas uz kaimiņvalsti ar saudzīgākiem ierobežojumiem vai bez ierobežojumiem, un tas ietekmē Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas (NILL) direktīvas piemērošanas saskaņotību un kropļo konkurenci iekšējā tirgū ⁹.
12. Pamatojoties uz to un pēc tam, kad bija izvērtētas vairākas šīs problēmas risināšanas iespējas, Komisija saistībā ar pašreizējo priekšlikumu ir nākusi klajā ar tekstu, kas:
- liegtu personām, kas tirgojas ar precēm vai sniedz pakalpojumus, pieņemt vai veikt maksājumus skaidrā naudā par summu, kura pārsniedz 10 000 EUR vai par līdzvērtīgu summu nacionālajā vai ārvalstu valūtā, neatkarīgi no tā, vai darījumu veic kā vienu operāciju vai kā vairākas iespējami saistītas operācijas (priekšlikuma 59. panta 1. punkts);
 - ļautu dalībvalstīm pēc apspriešanās ar Eiropas Centrālo banku noteikt zemākus ierobežojumus; tos ir jādara zināmus Komisijai. Tāpat var turpināt piemērot zemākus valstu noteiktos ierobežojumus, kas jau ir spēkā (priekšlikuma 59. panta 2. un 3. punkts);
 - atceltu šādi noteikto skaidras naudas ierobežojumu attiecībā uz maksājumiem starp fiziskām personām, kas neveic profesionālus pienākumus, un maksājumiem vai noguldījumiem kredītiestāžu telpās (priekšlikuma 59. panta 4. punkts).

⁸ Ietekmes novērtējums, 112. lpp. Turklāt Malta ierobežojumu 10 000 EUR apmērā maksājumiem skaidrā naudā ir ieviesusi attiecībā uz dažām nozarēs, savukārt citas dalībvalstis ir nolēmušas samazināt šos ierobežojumus vai plāno to darīt. Trijos gadījumos (Francijā, Itālijā un Spānijā) nerezidentiem piemēro augstākas robežvērtības (no 10 000 EUR līdz 15 000 EUR), un kamēr Ungārijā un Polijā ierobežojumi attiecas tikai uz starpuzņēmumu (*B2B*) darījumiem, dažas valstis, piemēram, Slovēnija, ir noteikušas atšķirīgas robežvērtības uzņēmumu darījumiem ar patērētājiem (*B2C*) un *B2B* darījumiem. No valstīm, kas nav noteikušas skaidras naudas maksājumu ierobežojumus, Īrija un Zviedrija ļauj tirgotājiem atteikties pieņemt maksājumus skaidrā naudā.

⁹ Ietekmes novērtējums, 115. lpp.

b) Piemērojamie noteikumi

13. Hartas 7. pantā ir noteikts, ka "*[i]kvienai personai ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un saziņas neaizskaramību*".
14. Hartas 8. pantā par personas datu aizsardzību ir paredzēts:
- "1. Ikvienai personai ir tiesības uz savu personas datu aizsardzību.*
- 2. Šādi dati ir jāapstrādā godprātīgi, noteiktiem mērķiem un ar attiecīgās personas piekrišanu vai ar citu likumīgu pamatojumu, kas paredzēts tiesību aktos. Ikvienam ir pieejas tiesības datiem, kas par viņu savākti, un tiesības ieviest labojumus šajos datos."*
15. Hartas 16. pantā par darījumdarbības brīvību ir paredzēts, ka "*[d]arījumdarbības brīvību atzīst saskaņā ar Savienības tiesību aktiem un valstu tiesību aktiem un praksi*".
16. Hartas 17. pantā par tiesībām uz īpašumu ir noteikts, ka "*[i]kvienai personai ir tiesības uz īpašumu, kas iegūts likumīgi, tiesības to lietot un atsavināt, kā arī tiesības attiecībā uz to dot rīkojumu savas nāves gadījumam. Nevienam nedrīkst atņemt īpašumu, ja vien tas nav jādara sabiedrības interesēs, kā arī gadījumos un apstākļos, kuri ir paredzēti tiesību aktos, ar noteikumu, ka par zaudējumiem laikus izmaksā taisnīgu kompensāciju. Īpašuma izmantošanu var noteikt ar tiesību aktiem, ciktāl tas nepieciešams vispārējās interesēs*".
17. LESD 128. panta 1. punktā paredzēts, ka "*Eiropas Centrālajai bankai ir ekskluzīvas tiesības atļaut emitēt euro banknotes Savienībā. Eiropas Centrālā banka un valstu centrālās bankas var emitēt šīs naudaszīmes. Eiropas Centrālās bankas un valstu centrālo banku emitētās banknotes ir vienīgās naudaszīmes, kam Savienībā ir likumīga maksāšanas līdzekļa statuss*".

18. Padomes Regulas (EK) Nr. 974/98 (1998. gada 3. maijs) par euro ieviešanu ("Regula Nr. 974/98")¹⁰ 19. apsvērumā ir teikts:

"(...) tā kā ierobežojumi maksājumiem banknotēs un monētās, ko valstisku iemeslu dēļ noteikušas dalībvalstis, nav nesaderīgi ar eiro banknošu un monētu likumīgā maksāšanas līdzekļa statusu, ja ir pieejami citi likumīgi līdzekļi saistību dzēšanai skaidrā naudā".

19. Saskaņā ar Regulas Nr. 974/98 10. pantu:

"No 2002. gada 1. janvāra ECB un iesaistīto dalībvalstu centrālās bankas laiž apgrozībā eiro denominācijas banknotes. Neskarot 15. pantu, šīs eiro denominācijas banknotes ir vienīgās banknotes, kam ir likumīga maksāšanas līdzekļa statuss visās minētajās dalībvalstīs".

III. JURIDISKĀ ANALĪZE

a) Noteikumu par skaidras naudas ierobežojumiem saderība ar euro banknošu un euro monētu likumīgā maksāšanas līdzekļa statusu

20. Pirmais izvirzītais jautājums ir par to, vai liegums maksāt skaidrā naudā summas, kas pārsniedz 10 000 EUR, būtu pretrunā euro banknošu un monētu likumīga maksāšanas līdzekļa statusam, kas noteikts primārajos un sekundārajos tiesību aktos.
21. Euro banknošu likumīga maksāšanas līdzekļa statuss ir noteikts LESD 128. panta 1. punkta trešajā teikumā un gandrīz identiski formulēts Protokola par ECBS un ECB 16. panta pirmās daļas trešajā teikumā. Tas ir noteikts arī sekundārajos tiesību aktos, proti, Regulas Nr. 974/98¹¹ 10. panta otrajā teikumā.

¹⁰ OV L 139, 11.5.1998., 1. lpp.

¹¹ Turklāt minētās regulas 11. panta otrajā teikumā likumīga maksāšanas līdzekļa statuss ir noteikts arī euro denominētām monētām. Sk. spriedumu *Hessischer Rundfunk* lietā, C-422/19, EU:C:2021:63, 61. punkts.

22. Ja pastāv maksāšanas pienākums, tad euro banknošu un monētu likumīgā maksāšanas līdzekļa statuss nozīmē: i) obligātu pieņemšanu (maksāšanas pienākuma kreditors nevar atteikties pieņemt euro banknotes un monētas, ja vien puses nav vienojušās par citiem maksāšanas līdzekļiem); ii) pieņemšanu pilnā nominālvērtībā (euro banknošu un monētu monetārā vērtība ir vienāda ar summu, kas norādīta uz banknotēm un monētām); iii) spēju izpildīt maksāšanas pienākumu (debitors var izpildīt maksāšanas pienākumu, samaksājot kreditoram euro banknotēs un monētās) ¹².
23. Tomēr savā 2021. gada spriedumā *Hessischer Rundfunk* lietā Tiesa ir atzinusi, ka euro kā likumīga maksāšanas līdzekļa statuss un jo īpaši kreditoru pienākums pieņemt euro banknotes un monētas parādu nomaksas nolūkos neizslēdz ierobežojumus sabiedrības interešu apsvērumu dēļ. Tomēr šādiem ierobežojumiem ir jābūt samērīgiem ar sasniedzamo sabiedrības interesēs esošo mērķi ¹³.
24. Attiecībā uz konkrēto kontekstu, kurā dalībvalstis ierobežo pakalpojumu sniegšanas brīvību, Tiesa ir noteikusi, ka nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas novēršana un apkarošana ir leģitīmi mērķi, kas saistīti ar sabiedriskās kārtības aizsardzību ¹⁴. Tāpēc šos mērķus arī var uzskatīt par sabiedrības interešu apsvērumiem, kas ir par pamatu euro banknošu un monētu likumīga maksāšanas līdzekļa statusa ierobežojumu ieviešanai.
25. Samērīguma principa prasība paredz, ka attiecīgajiem pasākumiem ir jābūt piemērotiem ar attiecīgo tiesisko regulējumu sasniedzamo leģitīmo mērķu īstenošanai un ka tie nedrīkst pārsniegt šo mērķu sasniegšanai nepieciešamo. Ja ir iespēja izvēlēties starp vairākiem piemērotiem pasākumiem, ir jāizvēlas vismazāk apgrūtinošais, un tā radītie traucējumi nedrīkst būt tādi, kas nav samērīgi ar sasniedzamajiem mērķiem ¹⁵.

¹² Spriedums iepriekš minētajā *Hessischer Rundfunk* lietā, 67. punkts. Sk. arī Komisijas Ieteikumu (2010. gada 22. marts) par euro banknošu un monētu likumīgā maksāšanas līdzekļa statusa darbības jomu un ietekmi (2010/191/ES), OV L 83, 30.3.2010., 70. lpp.

¹³ Spriedums iepriekš minētajā *Hessischer Rundfunk* lietā, 67. un 68. punkts.

¹⁴ Spriedums *Jyske Bank Gibraltar* lietā, C-212/11, EU:C:2013:270, 62.–64. punkts un tajos minētā judikatūra.

¹⁵ Spriedums iepriekš minētajā *Hessischer Rundfunk* lietā, 70. punkts un tajā minētā judikatūra.

26. Turklāt Tiesa ES likumdevējam ir atzinusi plašu rīcības brīvību, kas attiecas ne tikai uz pieņemamo pasākumu raksturu un tvērumu jomās, kurās tam ir jāizdara izvēle ar politiku, ekonomiku vai sociālām lietām saistītos jautājumos un kurās tam ir jāveic sarežģīts novērtējums, bet zināmā mērā arī uz pamata faktu konstatēšanu, un tādējādi runa nav par to, vai šādā jomā veiktais pasākums bija vienīgais vai labākais iespējamais, un tikai tā acīmredzama neatbilstība mērķim, ko kompetentās iestādes vēlas sasniegt, var ietekmēt šāda pasākuma tiesiskumu ¹⁶.
27. Priekšlikumam pievienotajā ietekmes novērtējumā Komisija ir izskatījusi trīs risinājumus ¹⁷, kā pievērsties problēmām, kas konstatētas saistībā ar skaidras naudas maksājumu izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas nolūkos, un ir izanalizējusi katra risinājuma priekšrocības un trūkumus. Uz to balstoties, tā ir secinājusi, ka izvirzītais risinājums ir optimālais, jo īpaši tāpēc, ka tas nodrošinātu saskaņotāku pieeju visā iekšējā tirgū, mazinātu pašreizējā NILL/TFN regulējuma neefektivitāti, atceļot pienākumus preču tirgotājiem un nodrošinot vienlīdzīgus konkurences apstākļus uzņēmumiem, bet tajā pašā laikā neapšaubot euro banknošu likumīgā maksāšanas līdzekļa statusu ¹⁸.
28. Turklāt šajā pašā Ietekmes novērtējumā Komisija pamato, ka šāds ierobežojums būtu saskanīgs ar esošajām skaidras naudas kontroles robežvērtībām un nodrošinātu, ka netiek nelabvēlīgi ietekmētas neaizsargātās patērētāju grupas, nosakot pietiekami augstu maksimālo vērtību, lai ņemtu vērā to vajadzības. Šis risinājums arī ļautu dalībvalstīm saglabāt jau esošās mazākās maksimālās summas, atzīstot, ka valstu specifikas dēļ var būt pamatotas zemākas robežvērtības (...) ¹⁹. Līdzīgi kā *Hessischer Rundfunk* gadījumā, aplūkojamie pasākumi saglabātu citus maksāšanas līdzekļus, kuri nav skaidra nauda ²⁰.

¹⁶ Spriedumi lietās *Čehijas Republika / Parlaments un Padome*, C-482/17, EU:C:2019:1035, 77. un 78. punkts, un *Polija / Parlaments un Padome*, C-626/18, EU:C:2020:1000, 95. un 97. punkts.

¹⁷ 1) Pašreizējā NILL/TFN regulējuma turpmāka stiprināšana; 2) ES mēroga ierobežojuma ieviešana skaidras naudas darījumiem, nosakot maksimālo summu – 10 000 EUR, bet atļaujot dalībvalstīm noteikt zemāku robežvērtību, un 3) ES mēroga ierobežojuma ieviešana skaidras naudas darījumiem, nosakot maksimālo summu – mazāk nekā 10 000 EUR (Ietekmes novērtējums, 116.–117. lpp.).

¹⁸ Ietekmes novērtējums, 116. lpp.

¹⁹ Ietekmes novērtējums, 116. lpp.

²⁰ Spriedums iepriekš minētajā *Hessischer Rundfunk* lietā, 75. punkts.

29. Paturot prātā iepriekš minētajā Ietekmes novērtējumā norādītos elementus, jo īpaši dažādu risinājumu un dažādu iesaistīto interešu apsvēršanu, ierosinātā skaidras naudas maksājumu ierobežošana nešķiet acīmredzami neatbilstīga mērķiem, ko vēlas sasniegt ar minēto pasākumu.
30. Visbeidzot, jāatgādina, ka tas, ka spriedumā *Hessischer Rundfunk* lietā apspriestos pasākumus pieņēma dalībvalsts, savukārt ierosinātā ierobežošana ir jāīsteno Savienībai, nevar būt par iemeslu, lai apšaubītu iepriekš izklāstīto pamatojumu.
31. Šajā sakarā jāpiezīmē, ka Tiesa nav piešķirusi īpašu nozīmi tam, vai vispārējo interešu pasākumu nosaka valsts tiesību akti vai ES tiesību akti ²¹. Citiem vārdiem sakot, attiecībā uz pamatojumu iespējamam euro banknošu vai euro monētu kā likumīga maksāšanas līdzekļa vērtības ierobežojumam vispārējo interešu jēdziena tvērums un nozīme neparedz nekādu diferencēšanu saistībā ar to, vai ierobežojumu ievieš dalībvalstis vai pati Savienība. Tik tiešām, dalībvalstīm iespēju ieviest šādus ierobežojumus – kāds būtu izskatāmais ierobežojums skaidras naudas izmantošanai – paredz ES sekundārie tiesību akti (Regula Nr. 974/98).

b) Noteikumu par skaidras naudas ierobežojumiem saderība ar ES pamattiesībām un pamatbrīvībām

32. Padomes Juridiskajam dienestam tiek lūgts paust viedokli attiecībā uz to, vai aizliegums maksāt skaidrā naudā summas, kas pārsniedz 10 000 EUR, ir saderīgs ar Hartu. Tomēr jautājumā nav norādīts, attiecībā uz kurām Hartā izklāstītajām pamattiesībām un pamatbrīvībām konkrētais aizliegums radītu saderības problēmas. Jāizsaka divas sākotnējas piezīmes.
33. Pirmkārt, neraugoties uz to, ka 19 dalībvalstīs pastāv skaidras naudas izmantošanas ierobežojumi, kas ir analogi šeit apspriestajam, līdz šim ne Eiropas Savienības Tiesa, ne Eiropas Cilvēktiesību tiesa nav nedz apstrīdējusi, nedz izskatījusi šādu esošu ierobežojumu saderību ar pamattiesībām.

²¹ Sk., piemēram, spriedumu lietā *Kieffer*, C-114/96, EU:C:1997:316, jo īpaši 28.–37. punktu, kuros Tiesa ES piemērotus pasākumus, kam ir ierobežojoša ietekme uz iekšējo tirgu, ir izskatījusi, salīdzinot ar tiem pašiem kritērijiem kā tie, ar kuriem var pamatot līdzvērtīgus valsts līmeņa ierobežojumus.

34. Otrkārt, ES tiesības neparedz absolūtas tiesības visos gadījumos maksāt skaidrā naudā. Tāpat šādas tiesības nav iekļautas Hartā ²². Kaut arī nav šādu absolūtu tiesību vai pamattiesību izmantot skaidru naudu, izskatāmais jautājums ir – vai konkrētais aizliegums var ietekmēt pamattiesības, kuru izmantošanai šāda skaidras naudas izmantošana ir būtiska. Jo īpaši, relevantas var būt šādas tiesības: tiesības veikt darījumdarbību un tiesības uz īpašumu (Hartas 16. un 17. pants) un tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību un uz personas datu aizsardzību (Hartas 7. un 8. pants).
35. Runājot par tiesībām veikt darījumdarbību un tiesībām uz īpašumu – lai gan nav nekādu šaubu, ka skaidra nauda var tikt izmantota, tās īstenojot, šāda izmantošana tomēr nav vispārēji nepieciešama to pilnīgai īstenošanai, kas var notikt, izmantojot citas valūtu formas vai citus maksāšanas līdzekļus, kuri nav skaidra nauda ²³. Turklāt ne tiesības veikt darījumdarbību, ne tiesības uz īpašumu nevar uzskatīt par tādām, kas aizliedz ekonomisku vai finansiālu regulējumu tikai tāpēc, ka tā ir iejaukšanās minēto tiesību īstenošanā.
36. Tik tiešām, runājot par tiesībām veikt darījumdarbību – to īstenošana katrā ziņā ietver šo tiesību izmantotāju interešu līdzsvarošanu ar citām aizsargātām likumīgām interesēm ²⁴. Jebkurā gadījumā nevar secināt, ka ierosinātā ierobežošana ir šo tiesību pārkāpums, tāpat kā, piemēram, piesardzības un pretmonopola regulējums nekad nav uzskatīts par nesaderīgu ar darījumdarbības brīvību.

²² Sk. ģenerāladvokāta *Pitruzzella* secinājumus apvienotajās lietās C-422/19 un C-423/19, *Hessischer Rundfunk*, EU:C:2020:756, 133. punkts.

²³ Sk. ģenerāladvokāta *Pitruzzella* secinājumus minētajā *Hessischer Rundfunk* lietā, 134. punkts.

²⁴ Paskaidrojums par 16. pantu – Darījumdarbības brīvība un citētā judikatūra, OV C 303, 14.12.2007., 17. lpp.

37. Tāpat, runājot par tiesībām uz īpašumu – saskaņā ar iedibināto judikatūru tās nav absolūtas, bet ir jāapskata saistībā ar to funkciju sabiedrībā. Tā rezultātā tiesību uz īpašumu izmantošanai var tikt piemēroti ierobežojumi ar nosacījumu, ka šie ierobežojumi faktiski atbilst Savienības vispārējo interešu mērķim un attiecībā uz vēlamo mērķi nav uzskatāmi par nesamērīgu un nepieņemamu iejaukšanos, kas apdraud tādējādi garantēto tiesību pašu būtību ²⁵. Vispārējo interešu mērķa, kā arī veikto pasākumu samērīguma izskatīšana 23.–30. punktā likumīgā maksāšanas līdzekļa statusa jautājumu kontekstā ir pilnībā piemērojama, lai secinātu, ka ierosinātais pasākums neradītu nepamatotu iejaukšanos tiesībās uz īpašumu.
38. Attiecībā uz tiesībām uz īpašumu jāsniedz vēl pēdējā piezīme. Var apgalvot, ka tieša saikne starp skaidras naudas izmantošanu un minēto tiesību īstenošanu ir relevanta attiecībā uz sociālās iekļaušanas elementiem, t.i., attiecībā uz pilsoņiem, kuriem vēl nav piekļuves pamata finanšu pakalpojumiem Savienībā un kuriem skaidra nauda ir vienīgais šo pamattiesību īstenošanas līdzeklis ²⁶.
39. Tomēr izskatāmais skaidras naudas izmantošanas aizliegums attiecas vienīgi uz maksājumiem, kas pārsniedz robežvērtību (10 000 EUR), kura ir gana liela, lai izslēgtu lielāko daļu ikdienas darījumu. Turklāt minētais aizliegums neattiecas uz fiziskām personām, kuras nedarbojas profesionālā statusā. Kā paskaidrots Komisijas veiktajā ietekmes novērtējumā, kas pievienots priekšlikumam, šie aizlieguma darbības jomas ierobežojumi šķiet samērīgi, lai garantētu, ka neaizsargāti indivīdi var īstenot tiesības uz īpašumu, izmantojot skaidru naudu ²⁷.

²⁵ Spriedums lietā *Kadi and Al Barakaat International Foundation*, C- 402/05 P un C- 415/05 P, EU:C:2008:461, 355. punkts.

²⁶ Saskaņā ar ECB 2017. gada pētījumu 3,64 % mājsaimniecību eurozonā nebija piekļuves banku/finanšu pakalpojumiem. Sk. *Ampudia, M., Ehrmann M., 'Financial inclusion: what's it worth?', ECB Working Paper Series No 1990*, 2017. gada janvāris, īpaši 1. tabulu.

²⁷ Sk. iepriekš 28. punktu.

40. Ierosinātā skaidras naudas maksājumu ierobežojuma noteikšana potenciāli var arī būt tiesību uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību un tiesību uz personas datu aizsardzību pārkāpums. Iespējams, ierosinātais aizliegums izmantot skaidru naudu varētu nozīmēt relatīvu iejaušanos minētajās tiesībās, jo īpaši, tā dēļ varētu tikt reģistrēti ieraksti par attiecīgo indivīdu konkrētiem dzīves aspektiem un atklāti viņu privātās uzvedības modeļi, piemēram, patēriņš un vispārēja mijiedarbība ar viņu kopienām.
41. Neraugoties uz minēto, šādas iejauššanās ierobežotās intensitātes dēļ nevar izdarīt secinājumu, ka aizliegums būtu nopietnāka iejauššanās tiesībās uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību un uz personas datu aizsardzību salīdzinājumā ar esošajām maksāšanas metodēm, kas nav skaidra nauda, piemēram, debetkartes un kredītkartes, elektroniskie pārvedumi, tostarp pirkumi tiešsaistē, un jebkurā gadījumā nav norāžu par tā samērīguma trūkumu. Turklāt maksājums skaidrā naudā kā tāds nesniedz lielāku anonimitāti nekā citi darījumu līdzekļi, jo parasti un atbilstīgi valsts tiesību aktiem pirms preču un pakalpojumu apmaksas veikšanas tiek izsniegts rēķins, kurā principā tiek prasīts identificēt personu, kas ir minēto preču vai pakalpojumu saņēmēja.
42. Jāatgādina arī, ka uz to personas datu apstrādi, kurus tirgus dalībnieki iegūst saistībā ar maksājumiem, neatkarīgi no to veikšanas līdzekļiem, jebkurā gadījumā attiecas ES tiesību akti datu aizsardzības jomā, kuri būtībā garantē tiesības uz minēto personas datu aizsardzību. Visbeidzot, kā paskaidrots iepriekš saistībā ar tiesībām veikt darījumdarbību un tiesībām uz īpašumu, uz konkrētā aizlieguma darbības jomu attiecas svarīgi kvantitatīvi un kvalitatīvi ierobežojumi, kas nodrošina, ka vairums ikdienas darījumu ir izslēgti un ka tādējādi ģenerēto datu pēdu apjoms nepārsniegtu to iejaušanos privātumā, kādu rada jebkurš esošais maksāšanas līdzeklis.

IV. SECINĀJUMS

43. Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, Juridiskais dienests uzskata, ka:

- a) ierosinātā skaidras naudas maksājumu ierobežošana neapdraud euro banknošu likumīga maksāšanas līdzekļa statusu Savienībā, kā noteikts LESD un sīkāk noteikts sekundārajos tiesību aktos;
- b) tāpat ierosinātā ierobežošana ir saderīga ar Hartā atzītajām tiesībām, brīvībām un principiem, jo īpaši tiesībām veikt darījumdarbību un tiesībām uz īpašumu (Hartas 16. un 17. pants) un tiesībām uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību un uz personas datu aizsardzību (Hartas 7. un 8. pants).